

ЗАТВОРЕНИЯТ СВЯТ НА ПАУТАЛИЯ

Кюстендил е чист и приветлив град, известен предимно с чудния си климат, с минералните извори, с черешите и ябълките.

И заедно с това той е един от най-древните градове у нас, скъпан в себе си безброй легенди за минала слава, които сега ръката на археолога оживява чрез стотиците разкопки в града и околностите му. И всеки отломък, всяко късче камък, метал или глина напелва за събития, станали преди много години и достигнали до нас чрез ехото на вековете. Тоя свят е далечен, но познат, свързан с историята и културата на нашата земя, светът на древната Пауталия...

Този свят е затворен сега в тесните стени на Народния музей в Кюстендил. Старата джамия Ахмед бей, строена в 1575 година, е приютила всичко онова, което са оставили вековете — каменини чукове и бравички от преди 3.000 години, намерени в пещерата при с. Ветрен, майсторски изделия на тракийската керамика, надгробни плочи и барелефи, прекрасни стъклени съдове от римско време, бронзови статуи на богинята на плодородието Деметра, земеделски оръдия на траките и пр.

Особено ценни са находките при с. Копилници — два мраморни бюста на гръцките богове Зевс и Хера, които макар и силно повредени, представляват истински шедеври на каменоделското изкуство. Тук, в една от витрините на музея, може да се ви-

ди и релефът на бог Митра — източноперсийски бог на истината, пренесен в нашите земи от римските легиони. На релефа Митра е представен в борба с бик, който олицетворява злото. Това

БОГИНЯ ДЕМЕТРА —
БРОНЗОВА СТАТУЯ

Богиня Деметра

е единствен по рода си паметник на Балканите.

Чудна легенда ни напелват находките, свързани с останките от монументалния храм Склепи-

ни монети и барелефи с образа на Асклепий и неговата дъщеря Хигия, които са намерени в околностите на града, потвърждават съществуването на този подчертан култ към „божественя“ характер на тогавашната представа за медицината и здравето на хората.

Музеят в Кюстендил притежава богата колекция от монети от различни периоди на римската епоха. Древната Пауталия е имала предимство в сеченето на монети пред много други римски градове, в това число и Сердика. Открити са в големи количества монети с образа на императорите Антоний, Пий, Марк Антоний, Каракала, Гета и много други.

Отделно — в две витрини — е представен периодът, когато граът пада под сръбско иго при големата битка през 1330 г. между българи и сърби. Кюстендил — тогава Велбужд — става княжество на сръбския княз Константин и по него приема новото име — Кюстендил.

Малкият свят, скрит в квадратна на старинната музейна сграда на Кюстендил, далеч не представлява изключително богатата и бурна история на града и неговата околност. Направеното досега от музейните работници в тоя край е съвсем незначително. А колко примамлив е за тях старият „Хисарлък“, който се издига като древен страж над пропъзелния в полето град и където подават нащърбени ръбове развалините на мощна рановизантийска крепост, какви мисли буди Пирговата кула, която се издига в съседство с музея, каква рядка забележителност са старинната Колушка църква и прочутият Калин мост на р. Струма! Цялата земя във и около града е осеяна с безброй паметници от най-различни епохи. За това свидетелствуват не само

Музеят в Кюстендил

он, посветен на бога на медицината Асклепий (Ескулап). Нему древните жители на града са приписвали и лековитостта на минералната вода, която още оттогава е извирала изобилно и е привличала болни от различни крапиди на римската империя. Тази вода е дала и името на града (Пауталия — „изворен град“). Храмът Склепион е бил построен на площ от 3.500 кв. м. Тук е имало обширни зали, пищии къщи, салони за музика, за театър. До това „свещено“ място са имали достъп само богатите и знатни римляни. До целебната сила на пауталийските минерални води често са прибегвали и римските императори, които устройвали пищии жертвоприношения в чест на бога Асклепий.

И многобройните и разнообраз-

утвърдените исторически данни, но и всекидневните находки, които се разкриват при сегашното разширено строителство в града. Само пред няколко седмици при строежа на нова жилищна сграда в центъра бяха открити над 200 византийски монети, положени в малък оригинален куп, който за съжаление бе натрошен от нехайната ръка на строителните работници...

Заедно с тази постоянна задача — да издирват все повече материали от историята на тези земи — пред музейните работници сега предстои и много отговорна работа — изследване на големите разкопки край Сапарева баня, които преди известно време разкриха останки от монументалния тракийски град Германия.

ЦВ. ЯНЧЕВА

... а ние... Ние си затваряме, за да не виждаме, че чилийската сграда вече не прилича на читалищна сграда; че не е издигана от двайсет години, е открито и построена; че не е крайно време да се смени тащерията, която на много места, аварино заварена от жалкото си състояние, е бдаговодила сама да се олющи; че електрическата и водната инсталация не са в ред; че вентилацията никаква я няма; че 256 от столовете са такива, че могат да служат за всичко друго, само не и да седи човек на тях; че покривът тече и водата капе по главите им тия, които са на чената... И най-послед, без да ме изредили всичко, стига ме до ова, с което започнахме — гражани, когато влизате в големия салон на читалище „Сталин“ във Враца, внимавайте!

Не, тук няма нищо измислено. Това е самата истина. Големият купол, който е над салона, се е съхнал и, както се изразява един от читалищните дейци, не е необходимо заматресеие, за да се събори. Ще си падне хей тъй, от собствената си тежест. И ако това се случи тогава, точно, когато в салона има хора... Бррр... Коментарни и обяснения не са нужни.

Така че, както виждате, между магарето на Настранин Ходжа и нашата читалищна сграда има разлика. Разликата е в това, че Настранин Ходжа не давал на магарето си храна, докато то умрело, а ние не даваме пари да се ремонтира читалищната сграда, докато и тя умре, т. е. доказано се затрие съвсем или докато куполът се събори и направи някоя поразия. Пък... кой знае, може и никаква поразия да не стане. Може съответни институти да осигурят необходимите средства за ремонта. Всичко се случва...

Х. ЧЕЛЕБОНОВ